РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Каштанов С. Ф., к.т.н., доц. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Анотація. Проаналізовано основні аспекти реформування системи управління охороною праці на підприємствах та в організаціях енергетичної галузі в Україні з урахуванням вимог нового міжнародного стандарту ISO 45001. Розглянуто першочергові пріоритетні заходи, необхідні для впровадження цього стандарту.

Ключові слова: менеджмент, охорона здоров'я, безпека.

Abstract. The main aspects of further reform of the labor protection management system at enterprises and organizations of the energy sector of Ukraine are analyzed, taking into account the requirements of the new international standard ISO 45001. The priority measures necessary for the implementation of this standard are considered.

Keywords: management, health, safety.

Вступ. Діюче на підприємствах та в організаціях енергетичної галузі України Положення Міненерговугілля щодо побудови та впровадження СУОП [1], яке було розроблено з урахуванням вимог ДСТУ-П OHSAS 18001 «Системи управління безпекою та гігієною праці» [2] та Директиви 89/391/ЄЕС [3], на даний час вже не в повній мірі відповідає сучасним вимогам щодо створення такої системи менеджменту професійного здоров'я та безпеки праці, яка була би повністю інтегрована до існуючих стандартів ISO щодо систем менеджменту якості (ISO 9001) та екології (ISO 14001). Все це вимагає подальшого реформування діючих СУОП на підприємствах та в організаціях Міненерговугілля, але вже на основі нового стандарту серії ISO, а саме ISO 45001:2018 «Системи менеджменту охорони здоров`я і безпеки праці» [4], застосування якого дозволяє більш ефективно оцінювати та сертифікувати діючі в організації системи менеджменту.

Аналіз стану питання. Британський стандарт OHSAS 18001 «Системи менеджменту, професійного здоров'я та безпеки праці - Вимоги» (Occupacional Health and Safety management systems – Requirements) Серії з Оцінки Професійного здоров'я та Безпеки Праці (Occupacional Health and Safety Assessment Series) та супутній йому стандарт OHSAS 18002 «Керівництво з впровадження OHSAS 18001» (Guidelines for the implementation of OHSAS 18001) свого часу були розроблені у відповідь на вимоги споживачів створити визнаний стандарт для системи менеджменту професійного здоров'я та безпеки праці, на підставі якого можуть бути оцінені та сертифіковані їх системи менеджменту. Саме OHSAS 18001 був взятий за основу при розробці вітчизняного ДСТУ-П OHSAS 18001 «Системи управління безпекою та гігієною праці».

До основних особливостей цього британського стандарту можна віднести наступне:

1. У стандарті OHSAS 18001 використано методологію, відому як ***«Plan-Do-Check-Act» (PDCA),*** або ***«Плануй-Роби-Перевіряй-Коригуй» (ПРПК)***

Примітка: Незважаючи на те, що ця методологія основана на процедурах, вона бути застосовна до всіх без виключення процесів.*

2. Даний стандарт передбачає необхідність запровадження постійного удосконалення системи менеджменту, професійного здоров'я та безпеки праці в організації.

3. OHSAS 18001 оснований на процедурах, а не на процесах.

4. Він розглядає виключно ризики і не розглядає можливості та не включає думки зацікавлених сторін.

5. OHSAS 18001 містить лише ті вимоги, які можуть бути піддані об'єктивному аудиту.

6. Цей стандарт не встановлює абсолютних вимог у питаннях результативності охорони праці.

7. OHSAS 18001 встановлює вимоги до систем управління охороною праці, які можуть бути застосовні до організацій будь-якого типу і розміру.

На прикладі НЕК «Укренерго», можна констатувати, що підприємства та організації енергетичної галузі, керують своїми операціями за допомогою системи процесів та їх взаємодій, і ця методологія називається «процесний підхід». Саме таку методологію «процесного підходу» рекомендує до впровадження новий міжнародний стандарт ISO 45001:2018 у сфері менеджменту охорони здоров`я і безпеки праці, який був розроблений на основі стандарту OHSAS 18001.

Підприємства та організації НЕК «Укренерго», які вже неодноразово проходили сертифікацію за OHSAS 18001 і мають у цьому питанні значний досвід, прагнуть у найкоротші строки реформувати СУОП згідно з вимогами нового стандарту ISO 45001. Необхідно особливо підкреслити, що це саме новий, а не переглянутий чи оновлений стандарт.

Мета роботи: Проаналізувати основні аспекти подальшого реформування системи управління охороною праці на підприємствах та в організаціях енергетичної галузі України з урахуванням вимог нового міжнародного стандарту ISO 45001, а також розглянути першочергові пріоритетні заходи необхідні для впровадження цього стандарту.

Методики, матеріали і результати досліджень.

Аналіз основних особливостей стандарту ISO 45001. Даний стандарт, це перший у світі міжнародний стандарт, що регламентує питання охорони здоров`я та безпеки праці (ОЗБП) на робочому місці. Він побудований як основа для всіх організацій, що мають намір покращити стан охорони праці.

Загальна модель функціонування СУОП за стандартом ISO 45001 (зв'язок циклу PDCA із структурою системи менеджменту ОЗБП) приведена на рис.2.

Стандарт ISO 45001 хоча і розроблений на основі OHSAS 18001, але на відміну від останнього, він:

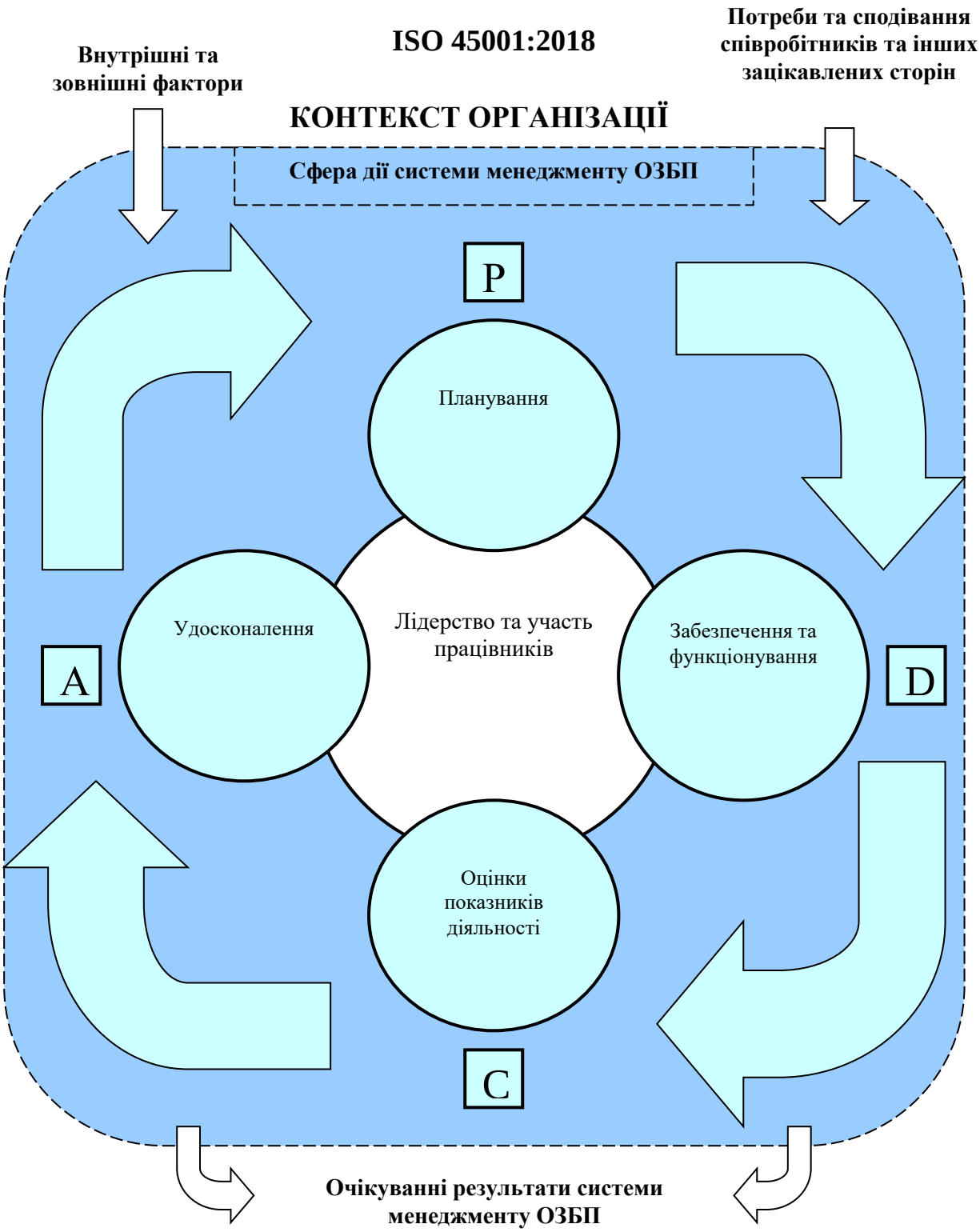

Рис. 2. Загальна модель функціонування СУОП за стандартом ISO 45001 (зв'язок циклу PDCA із структурою системи менеджменту ОЗБП)

1. Оснований на процесах (саме процесний підхід управління взятий за основу в НЕК Укренерго);

2. Динамічний у всіх аспектах (стандарт повністю адаптований по суті і змісту до загальної моделі стандартів серії ISO /ISO 9001 та ISO 14001/);

3. Розглядає як ризики, так і можливості;

4. Включає думку зацікавлених сторін.

Існуючі правові основи щодо застосування ISO 45001 в частині ризик менеджменту на підприємствах та організаціях енергетичної галузі. Одразу слід зазначити, що на даний час в Україні не існує обов`язкових законодавчих вимог щодо сертифікації за стандартами ISO (в нашому випадку це стандарти ISO 9001, ISO 14001 та ISO 45001), що, безумовно, потребує відповідного корегування законодавчої бази у цій сфері.

Так згідно з висновками робочої групи НЕК «Укренерго», яка займається впровадженням ISO 45001, в Законі України «Про охорону праці», а також у таких нормативних документах, як «Правила безпечної експлуатації електроустановок», «Технічна експлуатації електричних станцій і мереж. Правила» не наведено відповідних вимог, щодо застосування ризик менеджменту та використання в нарядно-допускній системі карток ризиків.

Що стосується «Положення про Систему управління охороною праці на підприємствах електроенергетики» (наказ №73 від 02.09.2015 р.), яке базується виключно на вимогах OHSAS 18001, то в ньому наведені вимоги лише щодо проведення ідентифікації небезпек і оцінювання ризиків та функціонування СУОП лише в цілому.

Крім того, згідно п.8.1 «Особливі умови безпечного виконання робіт на підприємствах електроенергетики. Положення» під час дії особливих умов усі роботи на енергетичному обладнанні слід проводити за оформленими та погодженими нарядами-допусками або розпорядженнями лише після ознайомлення працівників з картами оцінки ризиків на виконувані роботи (за наявності).

Все це свідчить про необхідність перегляду існуючої законодавчої бази з урахуванням існуючих вимог стандарту ISO 45001.

Необхідні першочергові заходи щодо переходу на стандарт ISO 45001. Для забезпечення ефективного впровадження стандарту ISO 45001, робочою Групою НЕК «Укренерго» вже розроблено загальні для всіх відокремлених підрозділів НЕК «Укренерго»:

- проект тесту нової редакції бізнес процесу «Охорона здоров’я та безпека праці»;
- проект «Матриці ризиків» при проведенні основних видів робіт;
- проект нової редакції «Список робіт»;
- проект нової редакції «Картки ідентифікації небезпек та оцінки ризиків» (біля 200шт.);
- проект нової редакції «Реєстр оцінки базових ризиків» (всього 200 позицій).

Забезпечення єдиного підходу щодо запровадження ризик менеджменту в енергетичній галузі України. Згідно з рекомендаціями НЕК «Укренерго», для вирішення даної проблеми необхідно:

- створити на базі Міненерговугілля України робочу групу щодо впровадження стандарту ISO 45001 з включенням в неї відповідних спеціалістів

енергокомпаній;

- у зв’язку з недосконалістю нормативної бази ініціювати розробку Методики розрахунку ризиків в енергетичній галузі України;

- в нових нормативних документах Міненерговугілля України з охорони праці передбачати застосування ризик менеджменту основаного на підходах ISO 45001;

- розробити загальні рекомендації з впровадження на об’єктах Міненерговугілля України нового стандарту ISO 45001.

Висновки. Для прискорення процесу реформування СУОП на об’єктах Міненерговугілля необхідне проведення відповідних змін у діючий нормативно-правовій базі України з метою забезпечення можливості максимально ефективного застосування вимог стандарту ISO 45001 при побудові СУОП, що забезпечить полегшення ведення бізнесу і надасть йому більшу свободу щодо вибору та застосування відповідних заходів та засобів для забезпечення необхідного рівня ОЗБП на підприємствах та в організаціях енергетичної галузі.

Література

1. Положення «Про Систему управління охороною праці на підприємствах електроенергетики» / Затверджене Міненерговугілля 09.02.2015 р., наказ № 73.

2. ДСТУ-П OHSAS 18001 «Системи управління безпекою та гігієною праці».

3. Директива 89/391/ЄЕС «Про впровадження заходів для заохочення вдосконалення у сфері безпеки та охорони здоров'я працівників під час роботи».

4. ISO 45001:2018 «Системи менеджменту охорони здоров`я і безпеки праці».